

There are no translations available.

Таужнянський С.С.

поет-аматор

м. Київ, Україна

[Біографія](#)

Матеріал надано в авторській редакції

Пісня про Сокола

(переклад на українську мову,
інтерпретація та доданки
до твору Горького М. «Пісня про Сокола»)

.
Пролог

Море - величезне, ліниво зітхаючи біля берега - нерухоме, в облитій блакитним сяйвом місяця далечині, заснуло.

М'яке й сріблясте, воно там зливається з синім південним небом й міцно спить, віддзеркалюючи в собі прозору тканину нерухомих пірчастих хмаринок, не затуляючих собою золотих візерунків зірок. Здається, що небо все нижче й нижче нахилляється над морем, бажаючи зрозуміти про що шепочуть, сонливо виповзаючи на берег невгомні хвилі. Гори, порослі деревами, потворно зігнутими північно-східними вітрами, різкими змахами підійняли своє верхів'я у темно-синю пустелю над ними, суворі їх контури, одягнені теплою, ласкавою імлою південної ночі, округлилися.

Гори важко задумливі. З них, на бучні пухкі зеленкуваті гребні хвиль впали чорні тіні й, одягають їх, немов бажають зупинити єдиний рух, заглушити невмовкаючий плескіт води та зітхання піни, - згуки, які порушують таємну тишу, розіллятю разом з блакитним сріблом, ще захищеного за гірськими вершинами, сьйва місяця.

-А-алла-ах-а-акбар! - тихо зітхає Надир-Рагім-огли, - старий кримський чабан, високий, сивий, опалений південним сонцем, сухий та мудрий старець.

Ми з ним лежимо на піску біля відірваного від рідної гори, одягненого тінню, порослого мохом, величезного каменю, - біля каменю сумного, похмурого. На той його бік, котрий повернутий до моря, хвилі накидали баговиння, водоростей, й обвішаний ними камінь здається прив'язаним до вузької піщаної смужки, яка відділяє море від гір. Полум'я нашої ватри освітлює його з боку повернутого до гори, воно здригається й, по старому каменю, ізрізаному густою мережею глибоких шпарин, бігають тіні.

Ми з Рагімом варимо юшку зі щойно наловленої риби й обидва перебуваємо у тому настрої, коли все ввижається прозорим, одухотвореним, дозволяючим зазирнути в себе, коли на серці так чисто, й немає інших бажань, окрім бажання думати.

А море лащить до берега, й хвилі гучать так ласкаво, немов благають пустити їх погрітися біля ватри. Іноді, в загальній гармонії плеску чується більш підвищена грайлива нота пустуна-бешкетника - то одна з хвиль, що хоробріша, підповзла ближче до нас.

Рагім лежить грудьми на піску, головою до моря, зіперся ліктями, поклав голову на долоні, вдумливо дивиться в мутну далечінь.

Волохата бараняча шапка сповзла йому на потилицю, й у його, все в дрібних зморшках високе чоло, з моря віє свіжістю. Він філософствує, не цікавлячись чи слухаю я його,

немов би він балакає з морем:

- Вірна Богу людина йде у рай. А котрий не служить Богу та пророку? Можливо, він ось у цій піні... Й ті срібні плями на воді, можливо, теж він... хто знає?

Темне, могутньо розмахнене море світліє, місцями на ньому з'являються недбало кинуті відблиски місяця. Він вже вплив з-за кошлатих верхівок гір й тепер задумливо лле своє світло на тихо зітхаюче йому на зустріч море, на берег та камінь біля якого ми лежимо.

- Рагіме!.. Розкажи казку... - прошу я старого.

- Навіщо? - запитує Рагім, не обертаючись до мене.

- Так! Я люблю твої казки.

- Я тобі вже всі розповів... Більше не знаю... - це він хоче, щоб я попросив його.

- Я прошу.

- Бажаєш, я розповім тобі пісню? - згоджується Рагім.

Я хочу чути стару

.

..

Сокіл

I

Високо в гори, в сире міжгір'я
Вповз вуж та й ліг там,
Згорнувся кільцем й смиренно, тихо
Дивився в море.

В блакиті безмежжя сяяло сонце,
Гори спекотно дихали в небо,
Внизу море хвилями билось до скелі,
-Прагло могутті твердинь подолати.

А по міжгір'ю, рвучи каміння,
В гуркоті дикім, в мороці й бризках
Стрімко до моря рвалася річка...
Вперто, несхибно - зупину не зная.

Вся в білій піні, сива та сильна,
Бурхлива теча різала гору:
Каміння гризла, вила сердито,
Падала в море, стихії на зустріч,

Де вічний неспокій, де пристрість нуртує,
Туди несла річка бурхливії води,
ЖИТТЯ проти смерті - ЖИТТЯ смерть долає,
ІЗВІЧНА борня - БУТТЯ ревного подих.

II

Раптом, в міжгір'я, де Вуж улігся,
Впав з неба Сокіл. З грудей розбитих,
Кров запекалася на рваному пір'ї...
Та голова його була побита.

З коротким криком впав на каміння,
Й в шаленім гніві, грудьми та крильми
Безсило бився до скелі Сокіл -
До бою рвався у вирій безмежжя...

Вуж налякався, рвучко відринув,
Поповз у морок сирої скелі...
Та швидко збагнув, що життя птаха
Вже на відході... - ляку не стало.

По крові та слизу підповз Вуж ближче,
Лячно торкнувся грудей побитих,
Та прошипів Соколу в очі:
- Що, помираєш-ш-ш?...

- Так, помираю! - зітхнув з болем Сокіл.
- Я пожив славно, ганьби не знаю,
Хоробро бився за ПРОСТІР в небі,
Я захищав СВІЙ край небесний!...

Я знаю ВОЛЮ та НЕЗАЛЕЖНІСТЬ,
Я знаю ПРОСТІР, я бачив НЕБО!
Ти не побачиш його так близько!
- Ех, бідолаха!...

- Ну, що те небо? - Порожнє місце...
Як повзати в ньому? Нема опори...
Тут мені ліпше - тепло та сирі! -
так відповів Вуж птахові ВОЛІ.

- То Сокіл марить у передсмерті! -
так Вуж подумав, та й посміхнувся
Над птахом в думці, ще й так помислив
Відому світу, життєву мудрість:

- Літай чи повзай - кінець відомий,
Всі в землю ляжуть, все прахом стане...
Небуття всіх само зрівняє...
До чого бійки, навіщо чвари?!...

Раптом Сокіл весь стрепенувся,
Ледь-що підвівся на крилах битих,
Повів очима по межигір'ю,
Глянув в замшелії його куточки...

В міжгір'ї темнім було задушно,
Крізь камінь сірий вода точила
Та тхнуло гниллю у тім міжгір'ї -
Давно вже в ньому життя не було...

З відчаю Сокіл, здолавши болі,
Зібрав всі сили й дивлячись в простір
З туги, НАДРИВНО
Крикнув до неба:

- О Боги, Боги!!! Якби хоч раз ще
Здійнятись в небо - стати до бою!...
СОБОЮ край свій захистити,
Не дати КАТУ в нім панувати!

Притис би ворога до рани
Грудей моїх, до ран глибоких,
Щоб захлинувся в КРОВІ мої!...
О, щастя битви за СВІЙ край рідний!...

«Десь-то насправді, життя у небі
Було приємним та щастядайним,
Коли до нього так шалено,
Вже в предсмерті прагне Сокіл?!...»

Так Вуж подумав й, яось боязко,
Щоб не образити сміливця
Та здійснити його бажання,
Шепнув він птаху ті міркування:

- До країв прірви ти зсунься ближче
Звідки б'є морок - темінь звічна,
Але надія хоч невеличка, здійнятись в небо,
В ній все ж жевріє.

Ти кинься вниз, у те бездоння...
Можливо, крила тебе підіймуть,
То хоча б мить, як краплю з моря,
Ще проживеш в стихії своїй!...

Й здригнувся Сокіл від слова того,
Життя надія в нім збудилась,
Поклик до бою - ЗНОВУ до бою!...
Не дали спокою сміливцю.

Й ковзаючись пазурями
По слизу каменю сирого,
Лишаючи свій слід кривавий
Посунувся до прірви Сокіл.

З урвища ледь чути було
Як в глибині десь плеще річка,
Липкий туман клубочить з прірви,
Чорний морок - смерті подих...

Над краєм прірви зупинився,
Враз випростав криваві груди,
Протяв блакить небес промінням
Очей своїх, в майбуття зрячих,

Ввібрав повітря повний подих
Розпростер побиті крила,
Й... пірнув у прірву, - покотився,
Як камінь кинутий в провалля...

Він падав швидко в те бездоння,
Ламаючи хребет та крила,
До скелі кам'яних уступів,
Гублячи пір'я в слід падінню...

Річки стрімка бурхлива хвиля
Вмить підхопила зм'якле тіло,
Дбайливо з пір'я кров омила,
У білу піну огорнула, -

Понесла БІЛЬ в буремне море...
(О, скільки вже в тім морі БОЛЕЙ!...)
Та не унесла дух завзяття, -
Любов до КРАЮ не унесла!

Скорботним ревом хвилі моря
Настирливо до скелі бились,
Й не видко було трупу птаха
В вируючій морським розлозі.

III

Лежачи в сирім міжгір'ї
Вуж лячно поглядав у прірву,
Яка поглинула сміливця,
Звідки туманом морок віяв...

Він довго думав про смерть птаха,
Про його пристращі до неба,
Любов до вирію безмежжя
Та відданість рідному краю.

Що бачив він, шалений Сокіл

В пустелі тій без дна та межі,
Чи мало йому світла, сонця,
Землі йому не вистачало?..

Вуж все ніяк не міг збагнути,
ЩО тягне птаха в ту буремність,
До битви з іншим таким птахом,
З завзяттям сил непримиренних...

Ось глянув він в блакить безмежну,
Що з віку в вік милує очі,
Серця сміливців надихає,
Про щастя мрії непокоїть:

«НАВІЩО він, та такі самі,
Тепер померлі вже, - БЕНТЕЖАТЬ
Вогнем любові їх до неба
Смиренні душі спокушають?

Що там їм видко. В ЧІМ приваба?
Адже й я можу те пізнати,
Злетівши в небо невисоко,
Хоча б по часі ненадовго!..»

Сказав й зробив. Скрутився кільцем,
Метнувся в небо невисоко,
Вдихнув повітря над землею
Побачив світу дещо більше...

Забув, що повзати вроджений
НІКОЛИ літати не зможе, -
Вуж блиснув стрічкою на сонці,
Й упав на камені негострі...

Він озирнувся... «Ні, не вбився!»
- подумав Вуж, тай розсміявся:
Так ось в чім приваба літати в небо,
Вона в падінні - та ВСЕ Ж НА ЗЕМЛЮ!»...

Смішні птахи, на розум бідні!
Землі не знав, на ній нудьгують,
Прагнуть все вище, вище в небо
Життя шукати в пустелі спраглий...

Там пуста лиш, багато світла,
Їжі нема, нема опори живому тілу.
Навіщо ж гордість? Навіщо докір?
В чому їх правда полягає?

Щоб приховати в них безум'я
Своїх бажань, свою нездатність
В життєвих справах в них сховати?
Смішні птахи, пусті їх чвари!...

Сам злітав в небо, сам його зміряв,
Познав падіння - не розбився,
Лишень міцніш повірив в себе,
Бо ІСТИНА мені дорожча!...

Та не обмануть мене більше
Їхніх промов пустії мари!
Я САМ все бачив, САМ все знаю!
Ні, не обмануть мене більше!

Хай неспроможні любити землю
Живуть обманом, - я ПРАВДУ знаю,
В їх заклик більше не повірю!
Землі творіння - живу землею!

Подумав так, відповз від прірви
У холодок, - де не спекотно,
На камені згорнувся кільцем,
Вуж запишався сам собою.

IV

Вуж є вужем. Вужем він й буде.
Вужаче мислення не здатне
Сягнути вище нірок затхлих.
Життя познання - вужам зайве.

Те збагнути вужам не дано,
Що Сокіл - теж земне творіння,
САМЕ ЛЮБОВ до свого краю
Здіймає Соколів у вирій.

Глибінь познань життя земного

Та ХТО Є ХТО в земному раї,
Що він є Вуж, він більш НІЧОГО -
Вужам збагнути те не дано...

Воно вже так, ті, хто повзучі,
Ніколи літати не зможуть,
В двобій зі злом Вужам не стати,
БІЛЬ БЛИЖНІХ ДУШІ ЇМ НЕ КРАЄ.

В ужам чужий ДУХ соколиний -
Грім ПРАВДИ жах в УЖАХ здіймає,
Їм з СОКОЛОМ не по дорозі -
ВУЖІВ НЕМА де БІЙ палає!..

Їм їжі дай, тепло та сирість,
Дай морок, щоб в нім заховати
Свою вужачу суть нікчемну -
НУТРО й вужаче плоскодум'я...

V

Блищало море в яскравім світлі,
Грізно до каменю билися хвилі,
Лев'ячим ревом їх пісня гриміла,
Диблячи душі борців нескорених.

Від тої пісні скелі тремтіли,
Небо здригалося від тої пісні,

То пісня про Сокола, ЙОГО твердині,
То НЕЗМОВКАЮЧА, ВІЧНА пісня!

«Шалу хоробрих співаємо хвалу,
Шал хоробрих - ось життя мудрість!
О, СОКІЛ СМІЛИВИЙ, - ти ДУХ підіймаєш!
НІКОЛИ не буде кінця тої пісні!

В бою з ворогами, стікаючи кров'ю
Поклав ти життя на олтар перемоги...
Так, ти помер, але в пісні сміливих,
Ти духом могуті - завжди будеш жити!

Будеш надихати нащадків на подвиг,
Палким натхненням борні шлях світити
За правду, за рівність, за єдність народів,
У СВОЇХ державах вільними жити!

Так, кровію стік ти, та час настане,
Коли краплі крові ВОГНЕМ займуться,
Сміливців розкутих серця запалають!
Соколи ЮНІ в небо здіймуться!...

Багато їх є, - вони морок РОЗТРОЩАТЬ!
Імперії хижі у люті ЗКОНАЮТЬ!
В державах народи катів ПЕРЕМОЖУТЬ
Жаданням свободи СВІТ запалає!

Держави-колонії з рабства ПОСТАНУТЬ!
Любов нездоланно над світом ЗАСЯЄ,
НА ВІЧНО засяє - любов ПЕРЕМОЖЕ!
Натхненню хоробрих - співаємо СЛАВУ!

Завжди жити будеш прикладом іншим
Закликом ПРАВДИ, ВОЛІ та СВІТЛА
Любов переможе, ЛЮБОВ ПЕРЕМОЖЕ!
Шаленству хоробрих співаємо СЛАВУ!»

- НЕТЛІННУЮ СЛАВУ!

.

.

Епілог

Мовчить опалова далечінь моря, співуче виплескуються на пісок невгомонні хвилі.
Дивлячись в далечінь моря, я мовчу. На воді, від місячних променів все більше срібних плям. Наш казанок тихо закипає. Одна хвиля грайливо викочується на берег, зухвало шумить, повзе до голови Рагіма.

- Куди йдеш?.. Геть! - махає на неї Рагім рукою, й вона покірливо повертається в море.

Мені ні скільки не смішна й не лячна витівка Рагіма, що наділяє хвилі живим духом. Все навколо бачиться дивно живим, м'яким, ласкавим. Море так вражаюче спокійне, що у свіжому його диханні, на ще не остиглі від денної спеки гори, криється багато потужної, могутньої стриманої сили.

У темно-синьому небі золотим візерунком зірок написано щось урочисте, чаруюче душу, бентежаче розум солодким очікуванням якоїсь щирої відвертості.

Все дрімає,... але дрімає напружено-сторожко й, здається, що ось наступну мить все стрепенеться, загучить в стрункій гармонії незбагнено солодких згуків. Ці згуки розкажуть про таємниці світу, пояснять їх розуму, а потім загасять його, як примарний вогник, й уведуть з собою душу високо в темно-синю безодню, звідки їй, у співчутті, тремтливі візерунки зірок теж загучать дивною музикою щирої відвертості.

*Київ-Славути,
28 липня 2002 р.*

Переведення в електронний вигляд: Бутенко О.П.

На нашому сайті Ви можете ознайомитися з іншими творами автора:

- [Дітям](#)
- [Поезія та проза](#)

.....

[У разі використання матеріалів цього сайту активне посилання на сайт обов'язкове](#)